

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze k diplomové práci

Rozpočty územních samospráv ČR

Edita Vaňková

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá analýzou rozpočtu obce města Dvora Králové nad Labem, nacházejícím se v Královehradeckém kraji, a to za období 2003-2013.

Teoretická část diplomové práce definuje hlavní pojmy související s hospodařením obce, jako je např. rozpočet, rozpočtový výhled, rozpočtové určení daní, kromě toho blíže vymezuje pojmy příjmy/výdaje.

Následující část je praktická, ve které je nejdříve charakterizováno město Dvůr Králové nad Labem. Dále se praktická část zabývá vlastním rozbořem plnění rozpočtu města za období let 2003 až 2013 a faktory ovlivňující plnění rozpočtu obce. Podrobně rozebírá složení daňových a nedaňových příjmů a výdaje obce na financování veřejných aktivit.

Pro celkové vyhodnocení výsledků byla použita metoda komparace, po které následuje syntéza, která umožňuje vyvodit možná doporučení vedoucí ke zkvalitnění hospodaření s finančními zdroji, zlepšení naplňování rozpočtu obce.

Klíčová slova:

Územní samospráva, rozpočet obce, rozpočtová skladba, rozpočtový proces, analýza hospodaření, daňové příjmy, nedaňové příjmy, výdaje, dotace, schodek, financování, rozpočtové určení daní.

Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza vybrané obce v letech 2003-2013. Dílčím cílem je analýza vybraných faktorů ovlivňujících velikost a plnění rozpočtu města Dvora Králové nad Labem za uvedené časové období. Zhodnocení, jak tyto příjmy a výdaje působí na následný vývoj obce, jak se její struktura v čase mění a co změny způsobuje.

Pro tuto diplomovou práci si autorka stanovila několik dílčích cílů. Charakterizovat oblast územních rozpočtů obcí, podrobně rozebrat rozpočet obce Dvora Králové nad Labem. Dalším cílem je definovat složení daňových příjmů obce, nedaňových příjmů obce, výdajů obce a následná komparace. Následně vyhodnotit výsledky a pomocí syntézy vyvodit možná doporučení vedoucí ke zkvalitnění hospodaření s finančními zdroji, zlepšení naplňování rozpočtu obce.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na 3 hlavní části.

V první části se autorka zaměří na teoretickou část, na charakteristiku základních pojmů související s danou problematikou. Informace budou čerpány z odborných literatur, zákonů, vyhlášek, případně z odborných časopisů, periodik a autorčiny bakalářské práce. Všechny tyto zdroje budou uvedeny v seznamu použité literatury.

Druhá část je analytická, zaměřena již konkrétně na vybranou obec Dvůr Králové nad Labem. Primární data budou použita z finančních výkazů vybrané obce, získané během absolvování diplomní praxe na Městském úřadě ve Dvoře Králové nad Labem. Tyto data budou zpracována v příloze. Součástí této kapitoly bude obecná charakteristika vybrané obce, týkající se ekonomických a sociálních podmínek. Dále následuje analýza hospodaření u vybrané obce v letech 2003-2013, rozbor jednotlivých příjmů a výdajů za uvedené období, poté bude zkoumán vliv objektivních a subjektivních faktorů v rámci rozboru příjmové a výdajové stránky rozpočtu vybrané obce. V rámci zvoleného analyzovaného období byla použita metoda komparace jednotlivých položek rozpočtu a to v oblasti daňových příjmů, nedaňových příjmů, kapitálových příjmů, přijatých transferů, dále v oblasti běžných a kapitálových výdajů.

Závěrečná část zformuluje výsledky práce a navrhne případná opatření. Získané údaje zaznamenávají grafy, které budou prakticky demonstrovat příjmové a výdajové stránky obce. Následně bude pokračovat syntéza, která pomůže formulovat možná doporučení pro vybranou obci.

Závěr

Analýzou příjmové stránky rozpočtu města Dvůr Králové nad Labem bylo zjištěno, že v průběhu sledovaného období měly celkové příjmy města kolísavou tendenci. Celkový objem příjmů města však poklesl ve sledovaném období z 367 mil. Kč v roce 2003 na 303 mil. Kč v roce 2013. Významnou příčinou ovlivňující příjmy za celé sledované období byly změny v převodu kompetencí v rámci výkonu státní správy- přesun vyplácení sociálních dávek městem na úřad práce. U sociálních dávek se meziročně jednalo o úbytek vyšší než 68 mil. Kč (mezi lety 2011-2012). Dále změny v kompetencích poskytování prostředků na úhradu mezd

pracovníků ve školství a školských zařízeních. Tyto prostředky již nebyly dále poskytovány přes účet zřizovatele, meziroční snížení v letech 2004-2005 o více než 70 mil. Kč. V oblasti daňových příjmů rozpočet města ovlivnila rovněž novela zákona o dani z přidané hodnoty provedená zákonem č. 370/2001 Sb., která s účinností od 1.1.2012 zvýšila sníženou sazbu této daně z 10 % na 14 %. V souvislosti s touto změnou došlo i ke změně parametrů rozpočtového určení daní. Uvedené změny se následně výrazněji projevily zejména mezi léty 2012 a 2013, kdy došlo k meziročnímu nárůstu daňových příjmů téměř o 19 mil. Kč. V roce 2012 se příjmem rozpočtu města nově stala část odvodu z loterií a jiných podobných her. Novela zákona o loteriích účinná od 1. ledna 2012 zásadním způsobem změnila odvodové povinnosti provozovatelů loterií a jiných podobných her, dosavadní právní úprava zahrnující odvod na veřejně prospěšný účel byla nahrazena odvodem z loterií a jiných podobných her, a současně stanovila obce jako příjemce části výnosů odvodu z loterií. Odvod je tvořen dvěma dílčími odvody, kterými jsou odvod z loterií a odvod z výherních hracích přístrojů a jiných technických herních zařízení. Město Dvůr Králové tak v roce 2012 získalo za oba dva odvody celkem 7,247 mil. Kč a v roce 2013 pak 7,757 mil. Kč. **Hlavním rizikovým faktorem** příjmové části rozpočtu města Dvora Králové nad Labem za sledované období se jevil nepříznivý vývoj finančních toků, související s provozováním vodohospodářské infrastruktury. Provozovatel v roce 2008 neuhradil městu za čištění odpadních vod 12,5 mil. Kč. Tuto částku však od obyvatel města vybíral v rámci vodného a stočného. Město i přesto, že neobdrželo tuto částku od provozovatele vodovodní a kanalizační sítě, muselo zaplatit ze svého rozpočtu provozovateli čistírny odpadních vod WWTP DKNL. Další zatížení rozpočtu města vzniklo v této souvislosti v roce 2010, kdy provozovatel neuhradil za první čtvrtletí městu rozpočtovaný nájem téměř ve výši 4 mil. Kč. Město proto přistoupilo k tomu, že od dubna 2010 začalo samo vybírat od občanů vodné a stočné. Mezi provozovatelem vodovodní a kanalizační sítě a městem se rozeběhlo několik soudních sporů. Vedení města z důvodu ochrání svých občanů od netransparentně stanovené ceny za vodné a stočné zahájilo kroky k tomu, aby bylo připraveno samo provozovat vodovodní a kanalizační síť. Po řadě náročných jednání se soukromým provozovatelem došlo v červnu 2012 k dohodě o narovnání mezi městem a provozovatelem vodohospodářské infrastruktury. Na finanční krytí této dohody o narovnání si město vzalo úvěr ve výši 35 mil. Kč. Od konce roku 2012 je provozována vodovodní a kanalizační síť prostřednictvím Městských vodovodů a kanalizací a.s., které 100% vlastní. Vybírání vodného a stočného městskou organizací a pravidelné placení nájemného ve svých důsledcích znamenalo odstranění tohoto rizikového faktoru s důsledkem růstu objemu

nedaňových příjmů. Během sledovaného období celkové příjmy města ovlivňovaly také menší měrou (v průměru 5,6 %) kapitálové příjmy. Jejich plnění se především odvíjelo a v průběhu let kolísalo v závislosti na realizaci prodeje nemovitostí a jejich částí a prodeje pozemků. Významným faktorem ovlivňujícím celkové příjmy města za sledované období byly přijaté transfery. V této oblasti se přijaté dotace pohybovaly v částkách od 32,748 mil. Kč v roce 2013 do 162,003 mil. Kč v roce 2004. Nejvyšší dotace město získalo v průběhu let 2003-2004 na realizaci nového vodovodu a kanalizace v městské části – Lipnice. Dále v tomto období získalo dotaci na rekonstrukci a výstavbu nového pavilonu tělocvičny Základní školy Podhart'. V letech 2010 a 2011 město obdrželo dotaci v rámci projektu NUTS II SEVEROVÝCHOD revitalizace městských center, z těchto financí byla provedena celková rekonstrukce náměstí a přilehlých ulic, dále byl zrekonstruován dům na náměstí, ve kterém získala své sídlo Základní umělecká škola R. A. Dvorského.

Celkový vývoj ve výdajích za sledované období lze popsat po stránce ovlivňujících faktorů stejně jako u příjmů (do roku 2011 výplaty sociálních dávek, respektive převody prostředků na úhradu mezd pracovníků ve školství a školských zařízeních rozpočtem města pouze tzv. protekly). Z dalších faktorů, které ovlivnily výdaje rozpočtu obce v celém sledovaném období, lze uvést zejména již výše zmíněné vztahy mezi vlastníky provozně souvisejících zařízení vodohospodářské infrastruktury. Spory existující v této oblasti a jejich následné narovnání způsobovaly v letech 2010-2012 prohlubující se deficit města (v roce 2012 vedoucí až k hodnotě 26,3 mil. Kč). Běžné výdaje dosáhly svého maxima v roce 2010. Tento nárůst byl způsoben meziročním navýšením o 7 mil. Kč položkou „nákup ostatních služeb“. Jednalo se o částky 3,1 mil. Kč majetkové oddělení (výkup objektu pro budoucí zkvalitnění dopravní obslužnosti) a 2,3 mil. Kč na tvorbu databáze odběratelů v oblasti vodohospodářské sféry. Významným faktorem ovlivňujícím vývoj výdajů ve sledovaném období byly rovněž realizované investiční akce ve městě. Je třeba říci, že vývoj investiční oblasti, zejména po roce 2012 (meziroční snížení o více než 32 mil. Kč mezi lety 2011-2012) byl do značné míry ovlivněn předchozím narovnáním vztahů v oblasti vodohospodářské infrastruktury. Největší objem investičních akcí ve Dvoře Králové nad Labem za sledované období byl realizován v roce 2006 v hodnotě 115 milionů korun. Zároveň ale došlo k tomu, že v tomto období bylo dosaženo největšího schodku v částce 36 milionů korun. Běžné výdaje v tomto roce byly omezeny a přijaté transfery dosahovaly naopak za sledované období podprůměrné hodnoty.

Pro zajištění rozvoje a zároveň stability rozpočtu města by bylo vhodné zaměřit se na dotační oblast – tj. systematické získávání prostředků z jednotlivých vyhlášených dotačních titulů v návaznosti na potřeby rozvoje příslušných oblastí.

V současnosti je na Městském úřadě ve Dvoře králové nad Labem v organizační struktuře začleněn pouze jeden zaměstnanec v rámci odboru rozvoje, investic a správy majetku města, který ve své pracovní náplni má strategický rozvoj, dotace. Pro město této velikosti by bylo vhodné mít ustanoven samostatný odbor dotací, nebo alespoň oddělení, které by patřilo pod odbor rozvoje, investic a správy majetku města s počtem cca 2 až 3 zaměstnanců. Mohlo by se jednat i o organizační složku města. Ve své gesci by pak tento odbor, oddělení či organizační složka měl především obhospodařovat:

- Zajištění potřebných podkladů pro získání dotačních zdrojů
- Koordinaci přípravy a realizaci rozvojových projektů města
- Koordinaci řízení složitých projektů. Projektový tým by seznamoval se závaznými podmínkami poskytovatele dotace, plnil by podmínky poskytovatele dotací, monitoroval dodržení závazných podmínek, projednával případné změny v projektu s poskytovateli dotací
- Po dokončení projektu zabezpečení vyúčtování dotací v součinnosti s příslušnými odbory města, pokud by dotace u jednodušších projektů nebyla přímo vyúčtována příslušným odborem
- Zajišťování plnění Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Město by tedy prostřednictvím nově zřízeného odboru dotací mělo větší možnost získat do příjmové části rozpočtu transfery na své dotační záměry a následně je i realizovat. Na výši příjmů rozpočtu města totiž působí řada přímých i nepřímých faktorů, jako je počet obyvatel města, kvalita občanské vybavenosti, infrastruktura, ale i čistota veřejných prostranství a nabídka míst k aktivnímu i pasivnímu odpočinku. To vše ovlivňuje nejen atraktivitu města jako celku, ale rovněž spokojenost občanů a návštěvníků s poskytovanými službami a jejich záměry se do města Dvůr Králové nad Labem vracet, a tím se zprostředkovaně podílet na příjmové části rozpočtu města.

Vybrané zdroje:

CÍSAŘOVÁ, E., PAVEL, J.: *Průvodce komunálními rozpočty aneb jak může informovaný občan střežit obecní pokladnu*. 1. vyd., Transparency International, 2002. 94 s. ISBN 978-80-87123-06-5.

HAMERNÍKOVÁ, B., a kol., *Veřejné finance*, 1. vyd., Praha: Victoria Publishing, 1996. 182 s. ISBN 80-7187-050-1.

OCHRANA, F., PAVEL, JAN, VÍTEK, LEOŠ a kol. *Veřejný sektor a veřejné finance*, 1. vyd., Praha: Grada Publishing a.s., 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy - územní aspekty veřejných financí*, Praha: Victoria Publishing, a. s., 1995. 268 s. ISBN 80-7187-024-2.

PEKOVÁ, J., *Hospodaření obcí a rozpočet*, 1. vyd., Praha: CODEX Bohemia s.r.o., 1997. 287 s. ISBN 80-85963-34-5.

PETEROVÁ, H., *Finanční hospodaření územních samosprávných celků a jeho přezkum*. 1. vyd., Praha: Institut pro místní správu Praha, 2005. 87s. ISBN 80-239-6276-0.

PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů*. 2. vyd. Praha: GRADA Publishing, 2007. 304 s. ISBN 80-247-2097-3.